

Tillsyn för minskad smittspridning av covid-19 – särskilda boenden för äldre

Tillsammans kan vi minska smittspridning. I den nationella tillsyn som IVO genomfört i 1 045 verksamheter för att uppmärksamma vikten av följsamhet till basala hygienrutiner, har 490 särskilda boenden för äldre ingått. Här sammanfattas faktorer och exempel som verksamheterna betonat som särskilt viktiga för att minska risk för smittspridning.

SÄKERSTÄLLA ATT BASALA HYGIENRUTINER FÖLJS

Samtliga verksamheter som IVO varit i kontakt med uppger att de sett över följsamheten till de basala hygienrutinerna. De beskriver en nära och tät dialog med medarbetarna som en metod för att säkerställa och upprätthålla basala hygienrutiner. Av tillsynen framgår det att det krävs en stor tydlighet mellan enhetschef och medarbetare.

Det är också viktigt att komplettera instruktioner på flera sätt än med enbart text. Flera har exempelvis gjort filmer som praktiskt beskriver hur skyddsutrustning ska sättas på och tas av. Det finns också beskrivningar av att man infört kontroll av att medarbetarna tar emot information och genomför utbildningar, exempelvis genom signering, uppvisande av diplom och läskvittens.

Flera boenden nämner också sjuksköterskornas betydelse för att utbilda och instruera övrig personal. En övervägande stor andel av de chefer IVO pratat med uppger att samarbetet med sjuksköterskorna ökat.

» Det handlar mycket om vad enhetscheferna gör. Att genom sitt agerande visa vikten av hygienrutiner och att byta om till arbetskläder. Det är också viktigt att visa lugn.

» Det gäller att repetera hela tiden.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Filmer med instruktioner.
- Webbutbildningar.
- Att chef finns tillgänglig även på kvällar och helger.
- Mer samarbete med sjuksköterskorna.

IVO:S TILLSYN

IVO har genomfört drygt 1000 telefonintervjuer med särskilda boenden, hemtjänstverksamheter och LSS-bostäder för vuxna, efter indikationer på att smittspridningen varit stor inom just dessa verksamheter.

Syftet med tillsynen är bland annat att sprida kunskap mellan verksamheter, för att bidra till en minskad smittspridning. Här fokuserar vi särskilt på vad som framkommit i tillsynen av särskilda boenden för äldre (SÄBO). 490 särskilda boenden för äldre, både privata och offentliga aktörer i landets alla kommuner, har ingått i tillsynen.

Urvalet av verksamheter gjordes utifrån risk (klagomål, anmälningar), geografi (för att nå alla kommuner), verksamhetstyp samt driftsform (offentlig eller privat). IVO kommer även att genomföra en fördjupad tillsyn i de verksamheter där tillsynen funnit allvarliga brister.

IVO valde att kontakta verksamheternas enhetschefer eftersom de bär ansvar för att basala hygienrutiner efterlevs i verksamheten. Det finns ytterligare två informationsblad från IVO om vår äldretillsyn, ett som rör LSS-boende för vuxna och ett som rör hemtjänst.

Läs mer om IVO:s äldretillsyn på www.ivo.se/tillsynaldre

ARBETSSÄTT FÖR ATT MINSKA SMITTPRIDNING

Utöver att säkerställa basala hygienrutiner har verksamheterna förändrat sina arbetssätt på en rad olika punkter. Det handlar bland annat om att begränsa antalet personer som rör sig på boendena. Exempelvis har man på flera ställen infört digitala läkarronder och digitala möten med andra samarbetsparter.

Verksamheter beskriver också hur de använder sig av olika "slussar" för inpassering, mottagning av varor, omklädning för medarbetare etc. Man har också förstärkt städrutiner och mer systematiskt än tidigare jobbat med desinficering av kontaktytor. Där möjlighet finns har man arbetat för att isolera smittade brukare genom att avgränsa särskilda avdelningar.

Men det handlar även här om ledarskapsfrågor och kommunikation. IVO:s tillsyn visar tydligt vikten av samarbete och ständig dialog, både inom och mellan enheter och verksamheter.

” **Det är viktigt att våga lyfta hur personal hanterar social distansering även på fritiden och upprepa vikten av att hålla sig hemma om man har minsta symtom.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Läkares fysiska rond ersätts med digital rond.
- Färrer gemensamma aktiviteter för de boende.
- Slussar och skyddsbarriärer.
- Isolering vid smitta.
- Även lokalvårdare och vaktmästare förstärker städ- och hygienrutiner.
- Filmvisning av lägenheter inför inflyttning, istället för fysiska visningar.

ORGANISERING (PERSONALPLANERING/ BEMANNING) FÖR ATT MINSKA SMITTSPRIDNING

Flera åtgärder har genomförts när det gäller organisering av arbetet på de särskilda boendena för att minska risken för smittspridning. Samtidigt har man på många håll fått arbeta hårt för att klara av bemanning då medarbetarna haft en högre sjukfrånvaro än normalt.

Bland annat har verksamheter jobbat för att skapa små arbetsteam med tät kommunikation. Man har också samarbetat med andra verksamheter i högre utsträckning för att minska rörligheten av personal och slippa ta in timanställda. Man har även delat upp vikarier på boendet så att de endast är kopplade till en avdelning.

” **Samarbete mellan verksamheter är viktigt för att kunna hålla en bra bemanning och samtidigt minska rörligheten av personal.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Begränsning så att medarbetarna arbetar enbart på en avdelning.
- Skapat små team som jobbar med tät kommunikation.
- Minskning av antalet personalkontakter med brukare.
- Fysioterapeut och arbetsterapeut arbetar endast på ett boende.

GOTT LIV TROTS BEGRÄNSNINGAR

Boenden i IVO:s tillsyn beskriver hur de arbetar för att de boende ska ha ett bra liv med aktivitet och kontakt, trots de ökade restriktionerna. Det handlar bland annat om att se till att de boende har tillgång till alternativa aktiviteter och möjlighet till utevistelse, utan nära

kontakt med andra boende. IVO:s underlag visar också att verksamheterna hjälper de boende att hålla kontakt med nära och kära via telefon och digitala kanaler som exempelvis videosamtal.

” **Vi jobbar mycket med videosamtal. Det fungerar förvånansvärt bra för personer med demenssjukdom som bor hos oss.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Tekniska hjälpmedel för att möjliggöra kommunikation med närstående.
- Anordna individuella aktiviteter.

HANTERA MEDARBETARNAS ORO

I princip samtliga verksamheter som IVO varit i kontakt med beskriver vikten av att hantera medarbetarnas oro för att kunna arbeta effektivt med att minska risk för smittspridning. Här lyfts den närmsta chefens roll och agerande som särskilt viktigt. Man nämner också betydelsen av att ha ett öppet klimat på arbetsplatsen där man vågar ställa frågor om man inte förstår och där medarbetare påminner varandra om rutiner och regler.

” **Ta personalens oro på allvar och bemöt den ofta och mycket, så att inte oron sprider sig till brukarna.**

” **Arbeta för ett öppet klimat. Alla ska kunna påminna och ”rätta” varandra. Man ska våga fråga om man inte förstår eller inte kan.**

” **Fånga upp farhågor, var närvarande och tillgänglig. Behåll lugnet. Håll huvudet kallt, hjärtat varmt och händerna rena.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Närvarande och stödjande ledarskap.
- Kontakttelefon där personal kan ställa frågor.
- Samtalsstöd till personal.

MÖTA NÄRSTÅENDES ORO

Det anses också vara avgörande att hålla en tät och bra kommunikation med närstående när möjligheten till besök inte finns. På vissa boenden har man haft problem med att närstående försöker kringgå besöksförbudet och flera verksamheter nämner att man lägger särskild kraft på att involvera närstående i informationen för att lugna och skapa förståelse.

» Det är avgörande att ha en bra dialog med anhöriga och få dem att förstå riskerna och motverka försök att kringgå besöksförbudet.

» De närstående uppskattar att bli involverade i informationen och vill veta vad som görs och hur det görs för att minska smittspridning.

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Tät kontakt med närstående.
- Informera närstående om vilka åtgärder som görs för att minska risk för smittspridning.

SKAPA ETT TYDLIGT INFORMATIONSFLÖDE

En stor utmaning, men också en stor framgångsfaktor för verksamheterna uppges vara att skapa ett tydligt informationsflöde för medarbetarna. Det handlar om att ta emot, sortera och tillgängliggöra information för alla medarbetare. Vanligt förekommande är att ge extra stöd till personal med annat modersmål genom checklistor, information och utbildning på annat språk. Man arbetar även med bildstöd och film för att komplettera skriftlig information.

Även inom detta område lyfts samarbete och samverkan som en viktig faktor. Bland annat samverkan mellan arbetsgrupper och med de fackliga organisationerna. Vissa verksamheter samarbetar exempelvis med skyddsombuden för att genomföra riskbedömningar. Man samarbetar också mellan chef och sjuksköterska för att informera medarbetarna tillsammans. På några ställen har man inrättat en krisledningsgrupp som underlättar att hålla samman information och göra den enhetlig.

» **Var källkritisk – det är så mycket information som florerar.**

» **Ge saklig, tydlig och uppdaterad information till både personal, brukare och närstående.**

» **Det är viktigt med samarbete på alla nivåer. Det var en framgång att inrätta en krisledningsgrupp som ger snabb och enhetlig information.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Informera och tillhandahålla checklistor på olika språk.
- Bildstöd för att förtydliga.
- Samarbete mellan chefer inom omsorgen.
- Samverkan mellan arbetsgrupper och med facken.
- Ett samlat material med korta texter och filmer som uppdateras och som alla har tillgång till.

FÖRBEREDELSE OCH PLANERING

I IVO:s kontakt med verksamheterna är det tydligt hur olika drabbade av smitta de olika boendena och regionerna är. På vissa håll kom smittan mycket snabbt, utan möjlighet till förberedelser, medan andra områden fortfarande är fria från smitta. På några håll som ännu inte drabbats av smitta uppger man att ledningen följer utvecklingen i Stockholm, där smittan för närvarande är mycket spridd, för att dra lärdomar därifrån. Verksamheter utan smitta lyfter god framförhållning som en framgångsfaktor.

» **Ligg steget före. Gör riskanalyser och handlingsplaner. Ha en plan för olika scenarier. Motverka ryktesspridning.**

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Corona-kit som sätts samman i verksamheten (t ex pärmar med information, boxar med skyddsutrustning).
- Genomförande av riskanalyser och handlingsplaner i ett tidigt skede.
- Inventering av material och tidiga beställningar.
- Samverkan i kommunen/stadsdelen/vårdgivaren.